

Pavarotti és a MÁV-Zenekar

Amikor először léptek fel hazánkban komolyzenei énekes-világstárok, import-zenekarral érkeztek. A koncertjükön résztvevők közül sokan gondoltak arra, hogy a kíséző együttes mércéjét több hazai zenekar is megütné. Dehát tudtuk: sokféle szempont figyelembevételével kerül kiválasztásra a frekvenciált események valamennyi közreműködője. Így történik ez azóta is – az utóbbi években azonban van ok a nemzeti büszkeségre: Franciaországtól Németországon és Libanonon keresztül Japánig, magyar zenekari kísérettel is fellépnek a sztár-énekesek.

A MÁV Szimfonikus Zenekar az első (és mindmáig egyetlen magyar zenekar, amely felkérést kapott például „a 3 tenor” koncertjén való közreműködésre. 1997-ben került kapcsolatba a zenekar igazgatója, Fenyő Gábor Rudas Tibor amerikai koncertszervezővel. Először „a 3 szopránnal” léptek fel különböző európai városokban, majd 1998-ban Lyonban Pavarottival, ’99-ben Tokióban „a 3 tenorral”, utána pedig Libanonban és Németországban külön-külön Domingóval és Pavarottival.

Aschaffenburgba szinte már hazajár a zenekar; tavaly Domingót kísérte ott, idén július 15-én pedig Pavarottit, akit legutóbb két éve hallhatott a németországi közönség. E koncertek a Classical Nights sorozat részei, azok közé a rendezvények közé tartoznak, amelyeket a legrangosabb cégek szponzorálnak, s így rangjukat a méretük is kifejezi.

Az idei koncertre 18 000 férőhelyes nézőteret építettek, s lett-légyen bármilyen kiszámíthatatlan is az időjárás, nem kellett félni attól, hogy a szabadtéri rendezvény elmarad. S valóban, kevés szék maradt üresen...

Pavarotti vonzó mosolya csábította a közönséget a plakátokon, amelyeken az ő nevén kívül csak a koncertszervező Rudas Tiborét olvashattuk, továbbá az SOS nemzetközi gyermekfalvak javára rendezett jótékonyági koncert helyszínét és időpontját, s a szponzorokat.

Pavarotti neve és hangja vonzza a közönséget, amely – Rudas Tibor nevének olvasásakor – eleve feltételezi, hogy értékes és színvonalas műsort és előadást kap. Így is nagy a közreműködők tétje: a visszahívás, a további felkérések sorozata forog kockán, tehát perdöntő jelentőségű, hogy tudásuk legjavát adják.

A július 15-i est karmestere Pavarotti egyik legkedvesebb dirigense, Leone Magiera volt,

énekes-partnerül pedig a ’92-es Philadelphiai Pavarotti Énekverseny kimagasló sikerű szopránját, Carmela Remigiót választotta a sztár-tenor. Ha hihetünk az ismertetőben a közölteknél, ő állította össze a műsort is. A Figaronyitány után az első részben kizárólag olasz muzsika szerepelt: Cilea és Puccini áriái, zenekari közjáték Puccinitól a „Le villi”-ből, és duett a Bohéméletből. A második rész műsora vegyesebb volt, Carmela Remigio Lehár-operettekől is énekelt, s a műsort néhány örökzölddel zárta Pavarotti. Három szóló-ráadás után a Traviata „Brindisi”-jével, s benne a közönség megénekelésével búcsúztak a nagy-sikerű est előadói.

Ami a közönség elé kerül, produkcióként, az végeredmény, melynek előzményei is számot tarthatnak az érdeklődésre. A MÁV-Zenekarhoz a felkéréssel együtt érkezik a műsor (ami időközben változhat), s a kottaanyag, melynek tudása: alapfeltétel. Esetenként változó, hogy a fellépést megelőzően mennyi próba-lehetőség van karmesterrel, szólistákkal, próbateremben illetve a helyszínen.

A mondás, hogy „lakva ismerni meg az embert”, transzponálható valahogy így: a próbákon ismerszik meg a muzsikus. E jegyzet szerzőjének először volt módja végigkísérni a németországi próba-előkészületeket, mintegy végigkövetve a zenekar munkáját a szereplésig.

A MÁV Szimfonikus Zenekar csütörtökön utazott a szombati koncertre. Pénteken délelőtt és délután 3-3 órás próbára került sor a Stadthalléban. Délelőtt találkoztak a dirigens Magierával, akivel már korábban is dolgoztak, s a szoprán-szólistával.

Magiera zongorista-karmester, korrepetitorként és énekesek zongorakísérőjeként is elismert. Vérében van tehát az opera-irodalom és a kísérés technikája. Jellemző módon a próbákon nem arra volt kíváncsi, hogy mennyire tudja játszani a zenekar, hanem arra készítette fel az együttest, hogy az interpretációban milyen „szabadságok” várhatók. Dúdolta az énekszólókat, hogy kíséretre szoktassa a hangszereket. E munka eredményeképp jogosan jegyzeteltek a játékosok, beírva szólalmukba a várható nagy lassítások helyét, a hatás kedvéért szélsőségesre sarkítandó dinamikákat, vagyis: „olaszul muzsikálni” tanultak a délelőtti próba folyamán. Az énekesnő már itt belopta magát muzsikus-társai szívébe: sokat

próbált hanggal, ritkán markírozott, s még olyankor sem csökkentette zenei igényességét. Remigio megérdemelten aratott nagy sikert a koncerten is.

Magiera betanító munkája – érthető módon – dallamcentrikus. Ám ebből egyenesen következik, hogy ő a zenekari anyagot is dallamok összességéként fogja fel, s nem fordít sok figyelmet például az egyes belépésekre. Veszedelmes dolog az ilyesmi, csak felkészült zenekar esetében válik be, amikor is mindenki anynyira tudja saját szólalmát, hogy azzal eleve képes kapcsolódni az éppen megszülető összhangzásba.

Pavarotti a délutáni próba megadott szakaszában jelent meg. Nagy kérdés, mit jelent a sztár számára a próba. Ő tudja a szólalmát – a dirigens dolga, hogy megfelelő legyen a kíséret. Mi történjék hát?

Hamar kiderült: a karmester figyelme ettől kezdve megoszlott, leginkább az énekesre koncentrált. A zenekar tehát „szigorítottan” vizsgázott a délelőtti próbán okultakból! És valóban vizsgaléggkörrel indult a próba. Pavarotti sokat markírozott, amit megtehet ugyan, de nem igazán inspiráló a kísérek számára. Ám ő ebből is tudott erényt kovácsolni: volt pillanat, amikor speciális feladattal lelkesítette a zenekart. Mintha a markírozott hangerő lenne az „igazi”, az éppen hallható (halk) énekhez kért kíséretet. Majd hirtelen játszani kezdett – módosította a hangerőt, arra készítette az együttest, hogy jöjjenek. Nem is utána, hanem vele.

Hangszeren „játsszanak” – s ez valóban szép példája volt a „játéknak”, afféle dinamikai fogócska. S a lélektani háttér sem elhanyagolható: ekkor érezhette magát teljes értékűnek a zenekar, valamennyi tagja rádöbbenhetett, hogy nem valamiféle hangkulissza, hangzó háttér szerepét tölti be, személytelen asszisztensként. *Kapcsolat* alakult ki a sztár és a zenekar között, s a megérintettség hatására mintha kiragyogott volna a nap. Ettől kezdve másként haladt az idő, feledésbe merült a fáradtság-érzet, működésbe lépett a zene (s a zenesz) varázshatalma. Érdekes módon Pavarottira is hatott a megváltozott léggör, ezután többet énekelt teljes hanggal, jobban „adta magát”. Amikor pedig nyilvánvalóvá vált, hogy egyáltalán nem közömbös számára, hogy mi szól mögötte, vibrálni kezdett az a magasfeszültség, ami eleve jó koncertet ígért.

Pillanatok alatt zajlott le például a következő jelent: az egyik számban Pavarotti leállította a zenekar. „Nem így” – mondta, majd elénekelt, hogy képzelet a fuvola-frázist. Nem irigylem a fuvolistát – vagy talán mégis, nagyon? Mert ettől kezdve annyira ráébredt szólama fontosságára, annyira kedvében akart járni – sikerrel! – a szólistának, hogy megrendítő szépségű „olasz” dallamokat produkált. A jó példa ragadós – egyre többen keltették hangzó életre a szólamukban rejtő szépségeket.

De essék szó a koncertről is: az eső előcsalogatta az ernyőket (amikor a hátrább ülök „Schirm zu!” kiáltásaira is csak amikor gyengült, szemerkélővé vált, akkor csuktak össze tulajdonosaik) – a figyelmes szervezők jóvoltából osztogatott esőkabátok neszezték. Mindez nem zavarta a csaknem 18 000 hallgatót abban, hogy gyönyörködjön. *Élőben* akarták hallani Pavarottit, jóllehet, felvételek sokasága tetszés szerint áll rendelkezésükre, s hálásan

fogadták a műsort. Nem magas C-ket számlálni mentek (nem is hallhattak egyet sem, mert némely áriát transzponálva énekelt a Maestro), hanem részesei akartak lenni annak a csodának, hogy ott és akkor, gyönyörű áriák és duettek csendülnek fel.

Énekes-sztárkoncertekhez képest sok volt az ének; a második részben a zenekar önállóan csak a Parasztecsület intermezzóját játszotta. Jó érzés volt látni: a közönség figyelmesen hallgatja, nem érzi „tölteléknek”, időhúzásnak, hanem elfogadja a műsor szerves részeként. S amikor felcsattant a taps és „hervorragend” megjegyzéssel nyugtázta a német hallgató, gyorsabban vert a magyar szív: íme, az objektív bizonyíték, hogy indokolt és jogos a MÁV Szimfonikus Zenekar közreműködése a sztárkoncerten.

A közönség tetszése: örömforrás. Feltöltezhető most alaposan a MÁV-Zenekar – s bizonyára emlékezni fog erre a következő

évadban is, amikor ismét csak rajta áll, hogy kiváló szerepléssel gondoskodik-e újra hasonló sikerélményekről közönsége és önmaga számára.

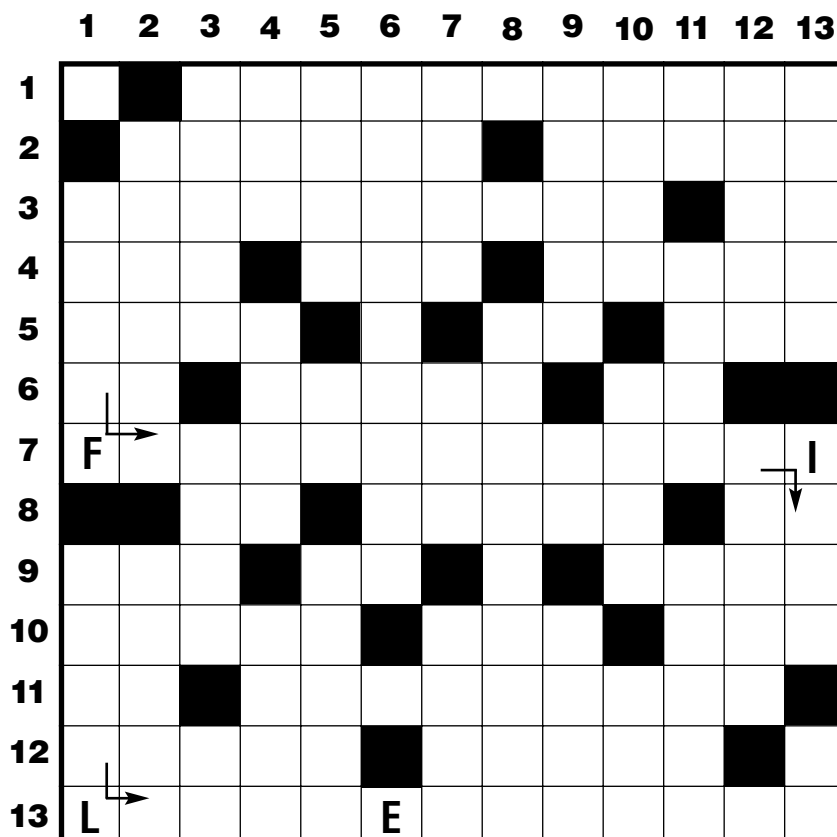
A kritikus számára a próba: kivételes alkalom. A zenekari muzikusok életük javarésztét próbatermekben töltik. Ők másképp élik meg a szereplések előkészületeit. De az a fontos, hogy *átéljék*, s ehhez sok gyakorlati tanulsággal szolgál a nagynevű, rangos szereplőkkel való együttműködés. Carmela Remigiótól megtanulhatták a szívvel-lélekkel muzsikálás vonzó-tetszetős eredményességét, s Pavarottitól az együttműködés iránti fokozott igényt. Úgy tűnik, egy minőségi szinten felül nem tűrik el a közömbös, jelentés és kifejezőerő nélküli hangot. És ez nagyon nagy tanulság, ami rendkívüli haszonnal kamatoztatható a koncertszereplések alkalmával is.

Fittler Katalin

REJTVÉNY

N é l k ü l ö z h e t e t l e n t a r t o z é k

VÍZSZINTES: 1. Angol filmvígjáték Tim Robbins főszereplésével. 2. (Flóris, 1815–1889). 3. Szakmábavágó Murphy-törvény első része – Lärmásan veszekszik, tájszóval – neves művészettörténész, régész kettőzve: Colette regénye. 4. Bio...; mosópor – ...arab; építészeti stílus – Joe Morello „foglalkozása”. 5. Előtt, latinul – ... Szófia; híres bizánci templom. 6. Pénzünk rövidítése – szoprán szerep a Bűvös vadászbán – indíték. 8. Libanoni gépkocsijelzés – világhírű japán karmester (Seii) – az Iljusin-repülőgépek névbetűi. 9. Mauna ...; hawaii vulkán – belső rész – Te ...; egyházi hálaének. 10. Hány János párja – üdítő hatású innivaló – nagykőrösi sportegyesület. 11. Növény része – barátokozik. 12. Levélmintával látja el – a völgy felé megy.

FÜGGŐLEGES: 1. A tréfás törvény második része – a harmadik, befejező rész. 2. A magyarokkal rokon nép – ... kap; feléled. 3. Száni való, beteges ember, tájszóval – ellenértéket állapít meg – a közelebbi. 4. Szótoldalék – angol főnemesi cím – téli sportoló. 5. Ugyanígy, latinul – forgórész! – földre pottyant, tájszóval. 6. Labdával játszott gyermekjáték. 7. D’Annunzio regénye – mezőgazdasági üzem – mondabeli svájci szabadsághős (Vilmos). 8. Állatot az istállóba hajt. 9. Hivatali helyiség – ÓW – Nérorabnője volt. 10. Kovács István, öklözönk beceneve – Szombathely városrésze – Egyiptomi Arab Köztársaság. 11. Ifjúsági Magazin – hóhér – három magyar király névváltozata. 12. 2544 méter magas csúcs a Fogarasi-havasokban – leányt emancipál. 13. ... őrmester; Arnold Zweig regénye.

Zábó Gyula